

Nota

Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek

POPERINGE WESTHOEKWEG (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Bert HEYVAERT

Projectcode: 2022A268

Vergunningsnummer:	2022A268
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Veldwerkleider:	Bert Heyvaert
Archeologisch team:	Bert Heyvaert, Pierre Legrand
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Poperinge
Deelgemeente:	Poperinge
Plaats:	Westhoekweg
Projectcode:	POWE22
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 35 994,3m – Y: 172 703,7m X: 36 260,1m – Y: 172 567,1m
Kadastergegevens:	Poperinge, Afdeling 1, Sectie E, perceel 185D en 184C
Begindatum onderzoek:	15/06/2022
Einddatum onderzoek:	16/06/2022
Relevante termen thesauri:	Romeinse periode, middeleeuwen, WO1, prospectie, proefsleuven, Poperinge
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	4
1.1. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.1.1. Inleiding	4
1.1.2. Vraagstelling	6
1.1.3. Geplande werken	7
1.1.4. Randvoorwaarden	9
1.1.5. Landschappelijke ligging	9
1.1.6. Historische situering	10
1.1.7. Archeologisch kader	11
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE	13
1.2.1. Beschrijving en motivering	13
1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek	16
1.2.3. Gebruikt materiaal	16
1.2.4. Inbreng specialisten	17
2. ASSESSMENTRAPPORT	18
2.1. STRATIGRAFIE	18
2.2. ASSESSMENT SPOREN	23
2.2.1. Greppels en grachten	23
2.2.2. Kuilen	28
2.2.3. Poel 1	31
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	32
2.4. ASSESSMENT STALEN	34
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	34
2.6. ASSESSMENT ONDERZOCHE GEBIED	35
2.6.1. Datering en interpretatie	35
2.6.2. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen	35
2.6.3. Confrontatie met resultaten bureaustudie & geofysisch onderzoek	36
2.6.4. Synthese	38
2.7. POTENTIEEL OP KENNISVERMEERDERING	38
2.7.1. Aard van de potentiële kennis	38
2.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen	39
3. SAMENVATTING	41
4. BIBLIOGRAFIE	42
5. BIJLAGEN	43

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

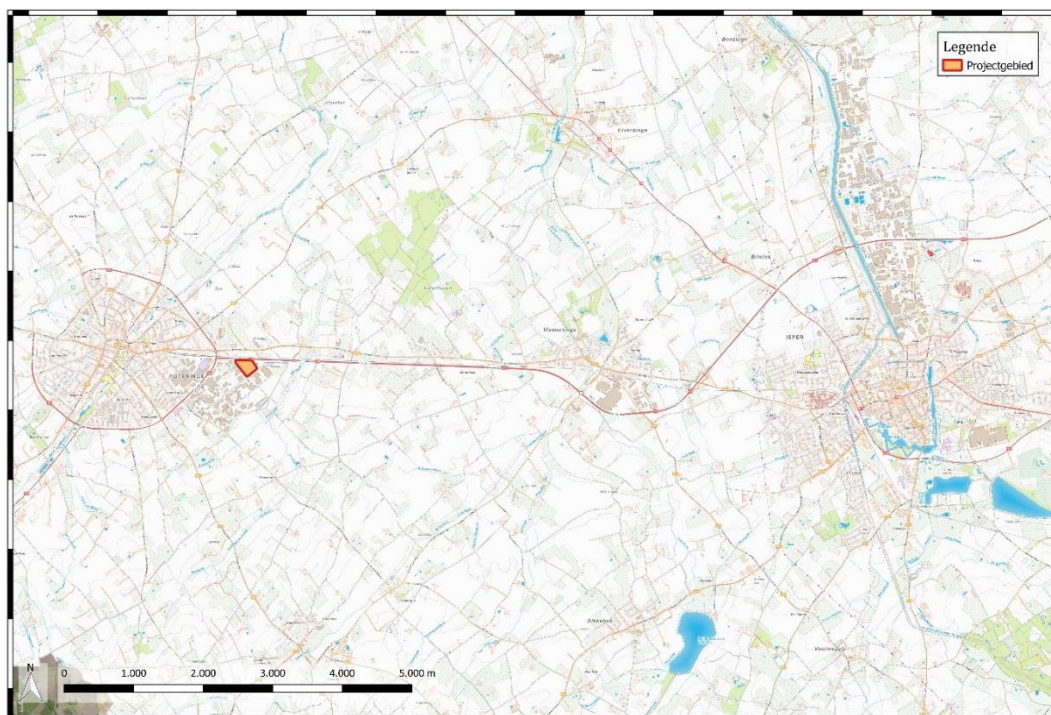
1.1. Onderzoeksopdracht

1.1.1. Inleiding

Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Poperinge Sappenleenstraat, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Dit in het kader van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.

Daartoe werd in eerste instantie een bureaustudie (2021A515) opgemaakt.¹ Op basis van de resultaten hiervan werd over gegaan tot een prospectie door middel van landschappelijk boringen (2022A173) en een proefsleuvenonderzoek (2022A268) binnen de zone die door bodemingrepen bedreigd werd (13311m² op een totale oppervlakte van 45154m²). Voorafgaand werd een geofysisch onderzoek uitgevoerd (2022A151).

14

Figuur 1: Het plangebied op de topografische kaart.

---

¹ Zoals gesitueerd in de in akte genomen archeologienota ID 22057 – terug te vinden via link: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/22057>.

Figuur 2: Aanduiding van het plangebied op het GRB (www.geopunt.be).

1.1.2. Vraagstelling

Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op het terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven met een minimum aan manipulerende handelingen. In functie van dit onderzoek zijn in het programma van maatregelen bij de bureaustudie verschillende onderzoeksvragen opgesteld.²

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen? Wat kan gezegd worden omtrent de gaafheid van de archeologische sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? Sluiten de dateringen aan bij de aangetroffen archeologische sporen en resten ten zuiden van het projectgebied, met name de occupatie daterend van de IJzertijd / Vroeg-Romeinse periode, de vroege middeleeuwen, de middeleeuwen en post-middeleeuwen? Betreffen het voornamelijk sporen en resten die wijzen op nederzettingscontexten? Of zijn hier ook sporen en resten aanwezig die kunnen gekoppeld worden aan funeraire contexten, zoals het brandrestengraf aangetroffen verder ten zuiden? Is hun interpretatie complementair aan de vaststellingen van het proefsleuvenonderzoek ten zuiden? Of is er sprake van tegenstellingen of hiaten? Geven de sporen en resten meer inzicht in de sociaal- economische rol van de site en haar bewoners? Kan dit gekaderd worden binnen de bredere ontwikkeling van het hinterland van Poperinge?
- Zijn er sporen en resten aanwezig daterend van de Eerste Wereldoorlog? Zo ja, wat is hun bewaringstoestand en bevestigen deze de vaststellingen van de luchtfotografische - en loopgravenkaartenstudie? Kunnen de sporen en resten in verband worden gebracht met de aanwezige barakken of zelfs tentenkampementen? Wat kunnen deze sporen ons bijbrengen omtrent het dagelijkse leven en de levensomstandigheden van de geallieerde troepen in het hinterland? Zijn er sporen en resten bewaard gebleven van de defensieve structuren behorend tot de Poperinghe Line ter hoogte van het projectgebied?. Zijn deze aanvullend op de sporen en resten aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek ten zuiden? Wat vertellen de sporen en resten ons over hun opbouw, materialiteit en mogelijke fasering? Wat is de ruimtelijke spreiding van de vondsten? Tot welke vondsttypes of -categorieën behoren zij en wat is hun bewaringsgraad? Is er sprake van aanwezigheid van CTE? Tot welke categorieën behoren zij? Gaat het om bijvoorbeeld individuele vondsten, munitiedumps of -clusters? Sluiten zij aan bij de bevindingen ten zuiden van het projectgebied?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?

---

² DEMEULEMEESTER & LEENKNECHT 2020b: p. 5.

- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud *in situ*.

1.1.3. Geplande werken³

De huidige bebouwing op het terrein blijft intact. In het noordoosten en het zuidoosten worden enkele nieuwe volumes aangebouwd ter hoogte van de huidige verharding (noordoosten) en grasland (zuidoosten). De parking in de noordwestelijke hoek wordt licht uitgebreid, de wadi blijft behouden. De zone van de nieuwbouw bedraagt 7652m² in oppervlakte. De funderingen voor de nieuwbouw zullen hoogstwaarschijnlijk paalfunderingen zijn, al is dit op moment van schrijven nog niet met zekerheid vastgesteld. De afgraving voor de nieuwbouw wordt geschat op zo'n 50cm onder het maaiveld, maar toch dienen we hier uit te gaan van maximale verstoring zolang het funderingstype niet gekend is. Rond de bebouwing wordt een nieuwe wegenis en parking aangelegd. Voor deze wordt een afgraving van 60cm voorzien. De oppervlakte van deze nieuwe verharding bedraagt 3216,42m². Er komen ook nieuwe afvoerbuizen naar nieuwe regenwaterputten op het terrein. Deze bevinden zich ter hoogte van de geplande nieuwe verharding en zullen lokaal tot 2,5 m in de ondergrond reiken. In het noorden en het zuiden komen nog nieuwe infiltratiegrachten langsheen de perceelsgrens die lokaal een verstoring zullen geven van ongeveer 90 cm onder het maaiveld. Het grasland in het noorden blijft behouden. Deze zone zal niet aangesneden worden door de geplande werken noch zal het gebruikt worden voor werfverkeer. Bovenop de geplande verstoringsdieptes dient een bijkomende buffer van 20 cm te worden gerekend.

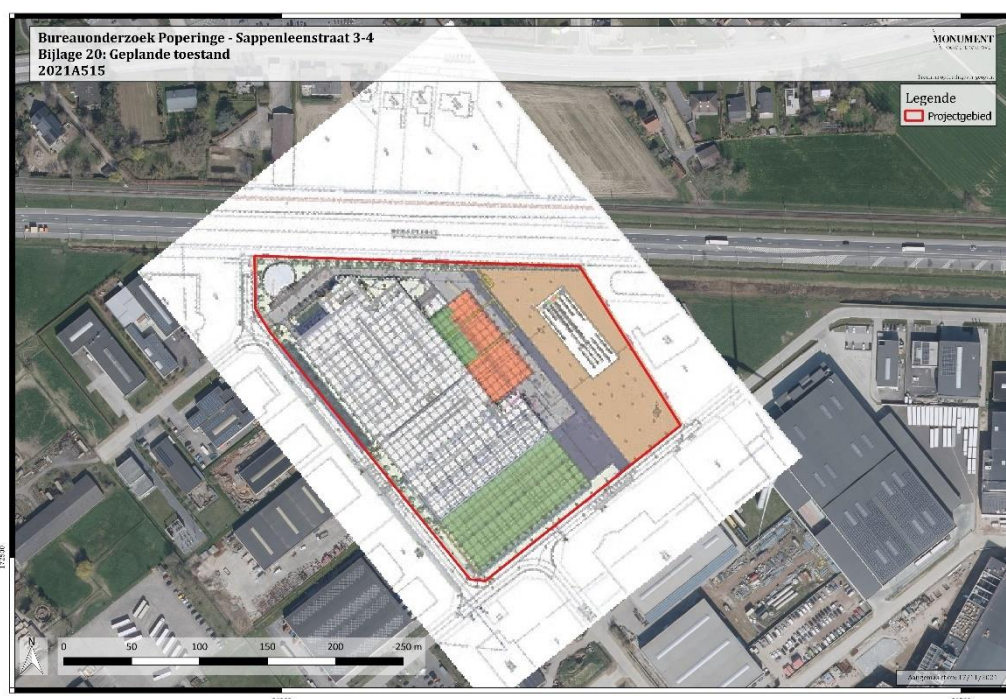
Mogelijk wordt ook een fasering van de werken voorzien waarbij de bouw van het zuidelijke volume pas later zal plaatsvinden of zelfs volledig wegvalt. Hierbij dient tijdens de uitvoering van mogelijk verder vooronderzoek rekening te worden gehouden.

---

³ Op basis van DERWEDUWEN & DEVALCKENEER, 2022, p. 6-8..

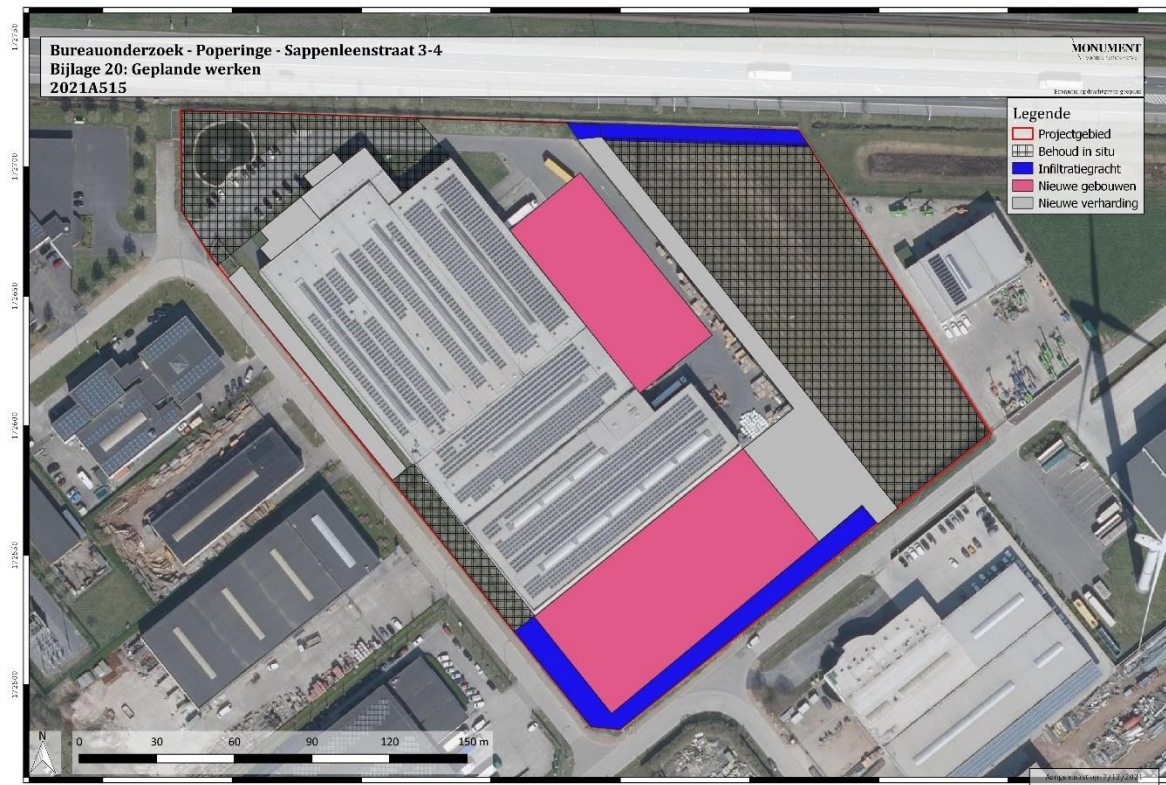

Figuur 3: Geplande toestand (bron: opdrachtgever).

Figuur 4: Geplande toestand geprojecteerd op recente luchtfoto (bron: opdrachtgever, geopunt.be).

Figuur 5: Aanduiding van de zones van de geplande werken op recente luchtfoto (bron:geopunt.be).

1.1.4. Randvoorwaarden

Het proefsleuvenonderzoek gebeurde onder begeleiding van een CTE-expert die instond voor het veiligstellen van de werkomgeving. Tijdens het onderzoek werd echter geen munitie of ander oorlogs-/ontploffingstuig aangetroffen.

1.1.5. Landschappelijke ligging⁴

Poperinge behoort tot zandlemig Vlaanderen. Het reliëf is licht golvend, met hoogtes die schommelen tussen circa +12m en +50m TAW. Ter hoogte van het projectgebied ligt het niveau rond +22m TAW. De hoogste delen in het landschap bevinden zich in het zuiden van de gemeente, waar het landschap overgaat in de getuigenheuvelrij van Heuvelland. Ook ten westen van de stad Poperinge bevindt zich een hogere rug. De stad heeft zich ingenesteld op het punt waar verschillende beken samen komen en zich samenvoegen tot de Poperingevaart. Het projectgebied ligt centraal tussen drie heuvelruggen, en in de buurt van waterlopen: het grenst aan een naamloze gracht in het oosten, de Hazelbeek situeert zich op zo'n 600 m ten oosten en op 1,5km naar het noordwesten situeert zich de Poperingevaart. Het projectgebied

⁴ DERWEDUWEN & DEVALCKENEER, 2022.

zelf is relatief vlak, zo toont het hoogteverloop. Hoogteprofiel 1 loopt van noordwest naar zuidoost en kent centraal een kleine laagte. Hetzelfde geldt voor hoogteprofiel 2, dat loopt van west naar oost. Verder kennen deze profielen weinig schommelingen. Het noordwest-zuidoost profiel kent een lichte daling van +22,30m TAW tot +22m TAW en het west-oost profiel kent een lichte stijging van +22,25m TAW naar +22,50m TAW.

De bodemerosiekaart uit 2016 geeft aan dat de potentiële bodemerosie op de site, voor het gedeelte waarvoor info voorhanden is, zeer laag is. Deze kaart houdt onder meer rekening met het bodemtype, de hellingslengte en de hellingsgraad.

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Voor meer informatie zie hoofdstuk 2.1 in het verslag van resultaten bureaustudie (2021A515).

1.1.6. Historische situering⁵

Over het projectgebied zelf is op historisch vlak niet veel geweten. Het is gelegen ten oosten van het historisch centrum van Poperinge. Op de kaart van Ferraris is te zien dat het projectgebied gelegen is in landelijk gebied, op akkers en weiland. In de nabije omgeving (ook direct ten noorden van het plangebied), kwam wel al verspreide bewoning voor. Eveneens ten noorden van het projectgebied situeert zich de weg tussen Poperinge en Vlamertinge. Op de kaart van Popp is te zien dat het projectgebied nog steeds gelegen is in een landelijke omgeving. Ten noorden van het plangebied loopt nog steeds de weg tussen Poperinge en Vlamertinge. Het projectgebied wordt in het noordwesten reeds begrensd door de Sappenleenstraat. Op de kaart Vandermaelen is te zien dat er ten noorden van het projectgebied een spoorlijn aangelegd werd. Het station situeert zich ten westen van het projectgebied.

Tijdens WOI was er veel activiteit in en rond Poperinge. Het projectgebied is gelegen achter de frontzone. Binnen het projectgebied situeren zich mogelijks loopgraafsegmenten. De vroegste luchtfoto's dateren van augustus 1916. Hier is de aanwezigheid van een Brits militair kamp te zien in het uiterste zuiden van het projectgebied bestaande uit een reeks van een vijftal barakken op één lijn geplaatst. Tevens zijn afdrukken te zien van een op dat moment reeds verdwenen tentenkamp. Op dergelijke locaties kunnen zich nog sporen en restanten bevinden van deze tijdelijke occupatie zoals afvalkuilen. Het tentenkamp is ook nog op luchtfoto's daterend van mei en september 1917 te zien.

In januari 1918 lijkt het kamp te zijn opgedoekt en zijn er niet langer structuren zichtbaar.

---

⁵ DERWEDUWEN & DEVALCKENEER, 2022.

In mei 1918 situeren zich tal van nieuwe loopgraven ter hoogte van het projectgebied die deel uitmaken van de achterzijde van een omvangrijke nieuwe verdedigingslinie bij Poperinge. De zwaarst uitgebouwde stellingen situeren zich net ten oosten en ten zuidoosten van het projectgebied. Binnen haar grenzen bevinden zich voornamelijk enkele achterliggende loopgraven. De nieuwe stelling kreeg de benaming 'Poperinghe Line' en bestond uit drie evenwijdige linies van gevechtssloopgraven met tussenin korte verbindingssegmenten, zoals deze aanwezig ter hoogte van het projectgebied. Enkele zijn voorzien van bovengrondse borstweringen, andere zijn heel ondiep uitgegraven. Deze situatie blijft behouden tot augustus 1918.

Na WO1 bleef het plangebied lange tijd onbebouwd. vanaf 2013 zien we een uitbreiding van de industrie en aldus voor het eerst bebouwing verschijnen binnen het plangebied. Op de meest recente luchtfoto is de situatie ongewijzigd binnen het onderzoeksgebied. We bemerken wel nog een verdere uitbreiding van de industrie in de directe omgeving.

Voor meer informatie zie hoofdstuk 2.2 in het verslag van resultaten bureaustudie (2021A515).

1.1.7. Archeologisch kader⁶

Aan het projectgebied kan een hoge verwachting worden gekoppeld voor wat betreft sporen vanaf de Romeinse periode. Twee omliggende sites springen in het oog en vormen een belangrijk kader voor de prospectieresultaten binnen het onderzoeksgebied (zie Figuur 6). Onmiddellijk ten zuidoosten van het projectgebied werd een grootschalig proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat deze omgeving reeds vanaf de Romeinse periode quasi doorlopend in gebruik was. Bewoning was er tijdens de Romeinse periode, Karolingische periode en tijdens de Volle Middeleeuwen. Tijdens de Late Middeleeuwen en de postmiddeleeuwse periode leek er enkel landbouwactiviteit te zijn geweest. De Eerste Wereldoorlog zag de uitbouw van de omgeving als logistiek knooppunt en de installatie van het loopgravenstelsel 'Poperinghe Line'.

In 2012 volgde op deze site '**Sappenleen**' over een oppervlakte van 3,2ha. een vervolgoopgraving. Hierbij werden 2 Romeinse erven met bebouwing opgegraven. Ook minstens 2 Karolingische erven en een volmiddeleeuwse boerderij werden aangetroffen. De Romeinse landinrichting bleek bepalend tot de volle middeleeuwen.

Aan de overkant van de Expresweg werden in 2020 tijdens een kleinere de archeologische opgraving aan de **leperseweg** verschillende sporen aangesneden die dateren uit de late ijzertijd, de Romeinse periode, de volle middeleeuwen en de Eerste Wereldoorlog. In het noordwesten van het plangebied werden verschillende greppels gedocumenteerd uit de late ijzertijd/Romeinse periode die vermoedelijk in verband gebracht konden worden met

---

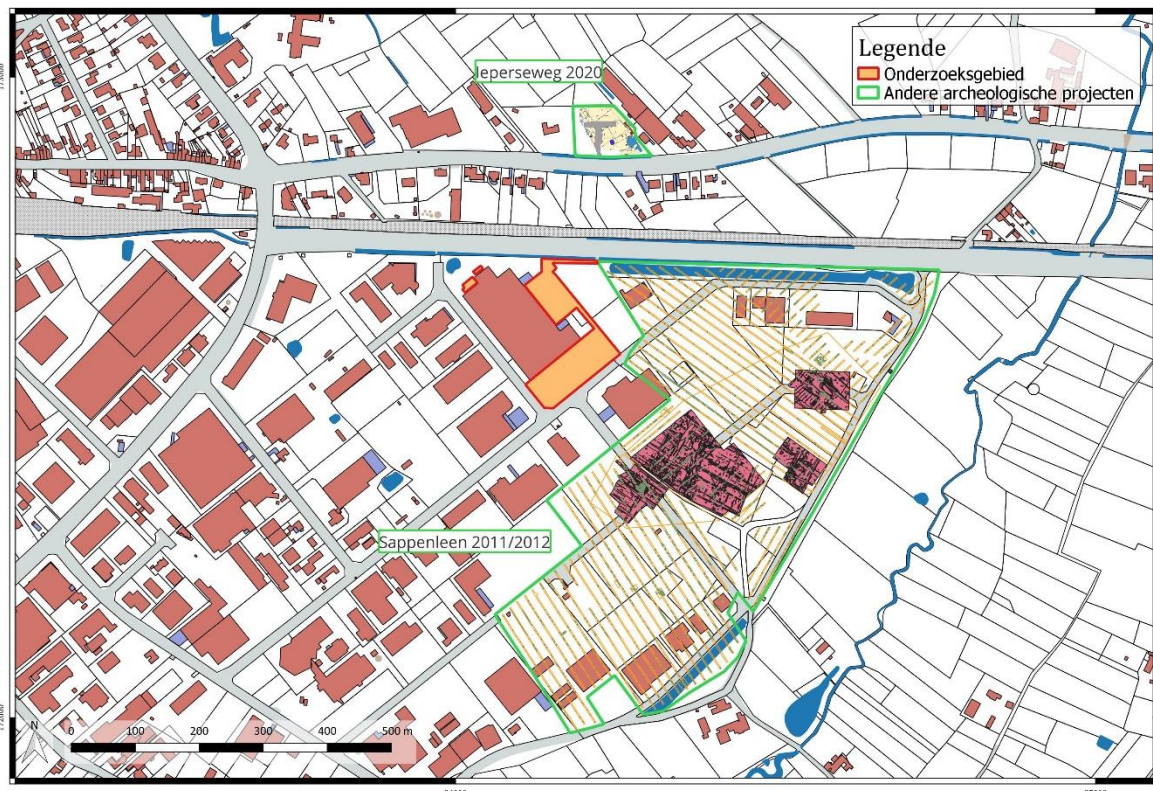
⁶ DEMEULEMEESTER & LEENKNECHT 2020.

landschapsinrichting. Een aantal aangetroffen paalsporen vormden een sporencluster die een directe aanwijzing is voor bewoningssporen. De palenrijen vormen namelijk een plattegrond van een volmiddeleeuws hoofdgebouw. Het erf wordt afgebakend door een zogenaamde erfgreppel. Daarnaast werden nog sporen uit de Eerste Wereldoorlog aangetroffen, zoals afvalkuilen, staakjes, loopgraaffragmenten en een bomkrater.⁷

Deze sites liggen slechts 150m van elkaar verwijderd en leveren een belangrijke archeologische getuigenis van de nederzittings- en landschapontwikkeling ten oosten van het Poperingse stadscentrum.

Het onderzoeksgebied bevindt zich strategisch tussen beide sites en biedt belangrijk potentieel om dit unieke archeologische landschapsbeeld verder te vervolledigen.

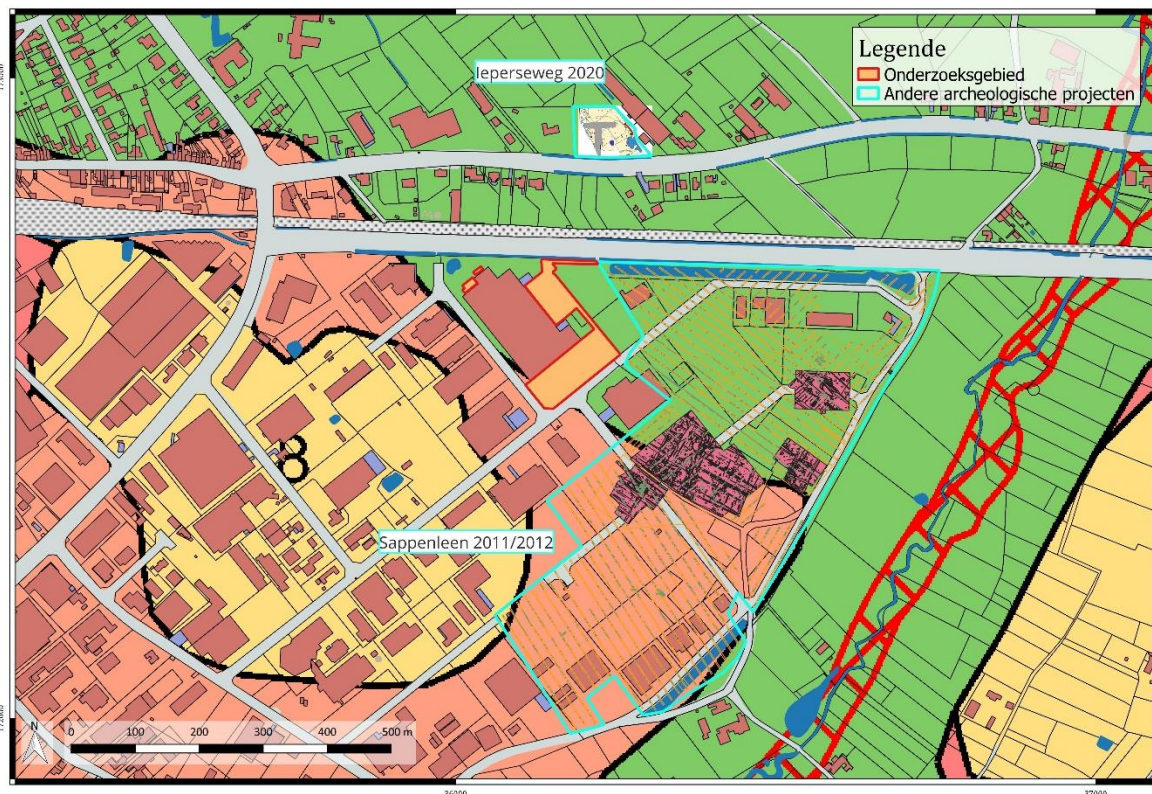
De spreiding van deze sites over de quartair-geologische kaart toont duidelijk de link met de ondergrond (Figuur 7). De site Sappenleen bevond zich deel op eolische afzettingen (rood) en deels op de zwaardere fluviatiele afzettingen (groen). De belangrijkste Romeinse bewoningssporen bevonden zich nog op de lichtere en drogere eolische ondergrond. Zowel het onderzoeksgebied als de site Ieperseweg bevonden zich (bijna) volledig op de fluviatiele afzettingen. Het onderzoeksgebied biedt op zijn minst ook het potentieel om de link tussen nederzetting, antropogeen landschapsgebruik en de ondergrond te vervolledigen.

Figuur 6: Situering van de belangrijke omliggende opgravingen.

⁷ DE WITTE, 2020

Figuur 7: Het onderzoeksgebied en gerelateerde sites op de quarair-geologische kaart. Eolische sedimenten in rood en geel, Fluviaatiele sedimenten in groen.

Voor meer informatie zie hoofdstuk 2.3 in het verslag van resultaten bureaustudie (2020I294).

1.2. Werkwijze en strategie

1.2.1. Beschrijving en motivering

Binnen de zone waar bodemverstoringen worden voorzien zijn 11 proefsleuven uitgegraven van ca. 2m breed (Figuur 8). Deze kregen opeenvolgende sleufnummers, min of meer van noordwest naar zuidoost (1 tot 12). Er werd gekozen om de sleufnummering die werd vooropgesteld in de bureaustudie te bewaren. Hierdoor ontbreekt de sleuf met nr. 3. Deze was gepland in de noordoostelijke uitloper van het onderzoeksgebied, die echter op basis van het landschappelijk booronderzoek werd uitgesloten. In het langwerpige noordoostelijk 'aanhangel' van het onderzoeksgebied werd bij boring 1 tot en met 5 een sterk vergaafte profiel waargenomen.⁸ Dit gegeven, gecombineerd met de ietwat geïsoleerde ligging en het feit dat na het raadplegen van het KLIP-plan hier ook een nutsleiding aanwezig bleek te zijn, maakte dat verder onderzoek door middel van proefsleuven hier niet mogelijks was. Ook sleuf 1 diende onderbroken te worden door aanwezigheid van een nutsleiding (Figuur 9).

⁸ LEGRAND & LEEMANS, 2022

De onderlinge afstand van de sleuven bepaalt. bedraagt ca. 12m tot 15m. Tussen sleuf 5 en 6 was de afstand significant groter (22m). Dit had te maken met de aanwezigheid van een geasfalteerde parking en rijweg die tijdens het onderzoek in gebruik diende te blijven. In het zuiden van het terrein is een kijkvenster⁹ uitgegraven (sleuf 12).

Het oorspronkelijk vooropgestelde onderzoeksgebied voor het proefsleuvenonderzoek bedroeg 13311m². Op basis van het landschappelijk booronderzoek werd dit teruggebracht tot 12861m². Van deze oppervlakte werd tijdens de prospectie 1365m² of 10,6% geprospecteerd (zie tabel 1). Dat de vooropgestelde dekkingsgraad van 12% niet werd gerealiseerd heeft te maken met de wijze waarop Sleuf 9 werd aangelegd. Er werd al snel vastgesteld dat de ondergrond onder de kiezelverharding hier verstoord was. Omdat deze verhardingsstrook in gebruik blijft, werd gekozen om Sleuf 9 in 3 kleinere delen op te splitsen, om na te gaan of hetzelfde beeld werd verkregen over de volledige verhardingsstrook. Dit ten einde zo weinig mogelijk schade aan te richten aan de verharding, maar toch een representatief beeld van het bodemarchief te bekomen.

Ook de aanwezigheid van de geasfalteerde rijweg in het noordoosten van het onderzoeksgebied vormde een beperkende factor. Deze diende tijdens het onderzoek minstens gedeeltelijk in gebruik te blijven.

Proefsleuf	Oppervlakte
1	21,5m ²
2	20,37m ²
3	Niet uitgevoerd
4	300,52m ²
5	118,42m ²
6	72,15m ²
7	78,81m ²
8	66,13m ²
9	77,49m ²
10	181,13m ²
11	183,68m ²
12	181,85
KV	63,40m ²
TOTAAL	1365,45
%	10,6%

Tabel 1: Overzicht van de onderzochte oppervlaktes per proefsleuf.

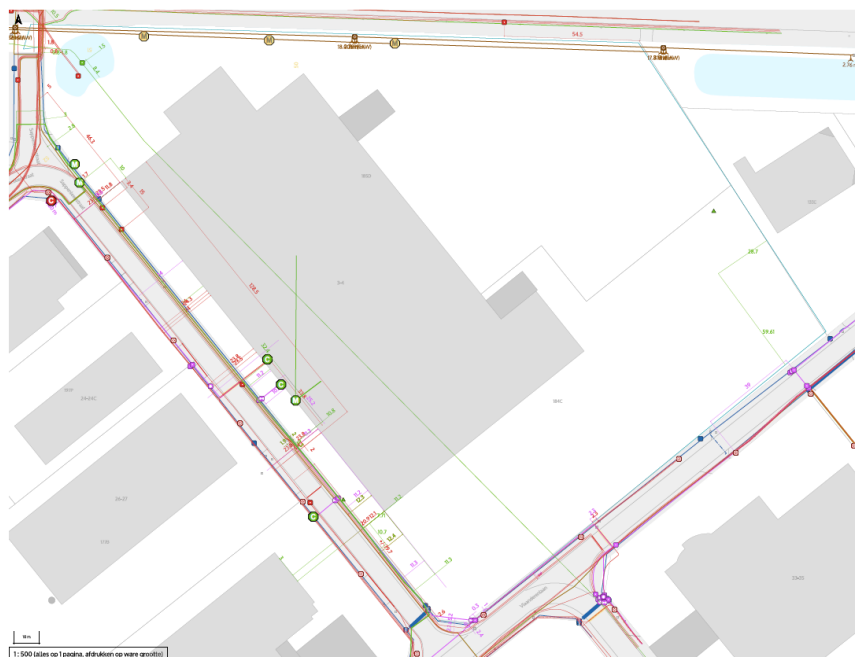
---

⁹ In het oostelijke deel van het onderzoeksgebied was het vanwege de aanwezige verharding praktisch niet mogelijk om een kijkvenster te plaatsen.

Figuur 8: Inplantingsplan van de proefsleuven en kijkvensters op GRB & luchtfoto.

Verspreid over het plangebied werden 7 bodemprofielen geregistreerd. Deze profielen werden onderzocht met een passende spreiding om een representatief beeld van de bodemopbouw te krijgen binnen het volledige plangebied. Ook werden afwijkende bodemomstandigheden via de profielen vastgelegd.

Figuur 9: KLIP-plan met aanduiding van de nutsleidingen.

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door veldwerkleider Bert Heyvaert en archeoloog/bodemkundige Pierre Legrand. Bij de interpretatie van het bodemopbouw werd beroep gedaan op aardkundige Pierre Legrand. Het veldwerk vond plaats op donderdag 15 en vrijdag 16 juni 2022. Na het onderzoek werden de proefsleuven aansluitend terug gedicht.

Figuur 10: Luchtopname van de sleuven 4 tot en met 12.

1.2.3. Gebruikt materiaal

Voor het uitgraven van de proefsleuven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de veldwerkleider om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. De archeologische sporen werden opgekuist en van een uniek spoornummer voorzien. Elk spoor werd (voorzien van een schaallat, een noordpijl en een fotobordje) gefotografeerd. Op dit bordje is de projectcode (**POWE22** en **2022A268**), het sleufnummer (**SL1** tot **12**) en het spoornummer weergegeven. Vervolgens werden de verschillende sporen ingemeten met een GPS-toestel. Ook de sleufwanden en hoogtes werden door middel van dit toestel geregistreerd. Teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw, werden verspreid over het terrein 7 wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. De foto's werden gemaakt met een Iphone type X en DJI Phantom 4 drone.

1.2.4. Inbreng specialisten

Tijdens de uitwerking van het proefsleuvenonderzoek werden verschillende specialisten benaderd om het specifieke karakter van het plangebied te helpen duiden:

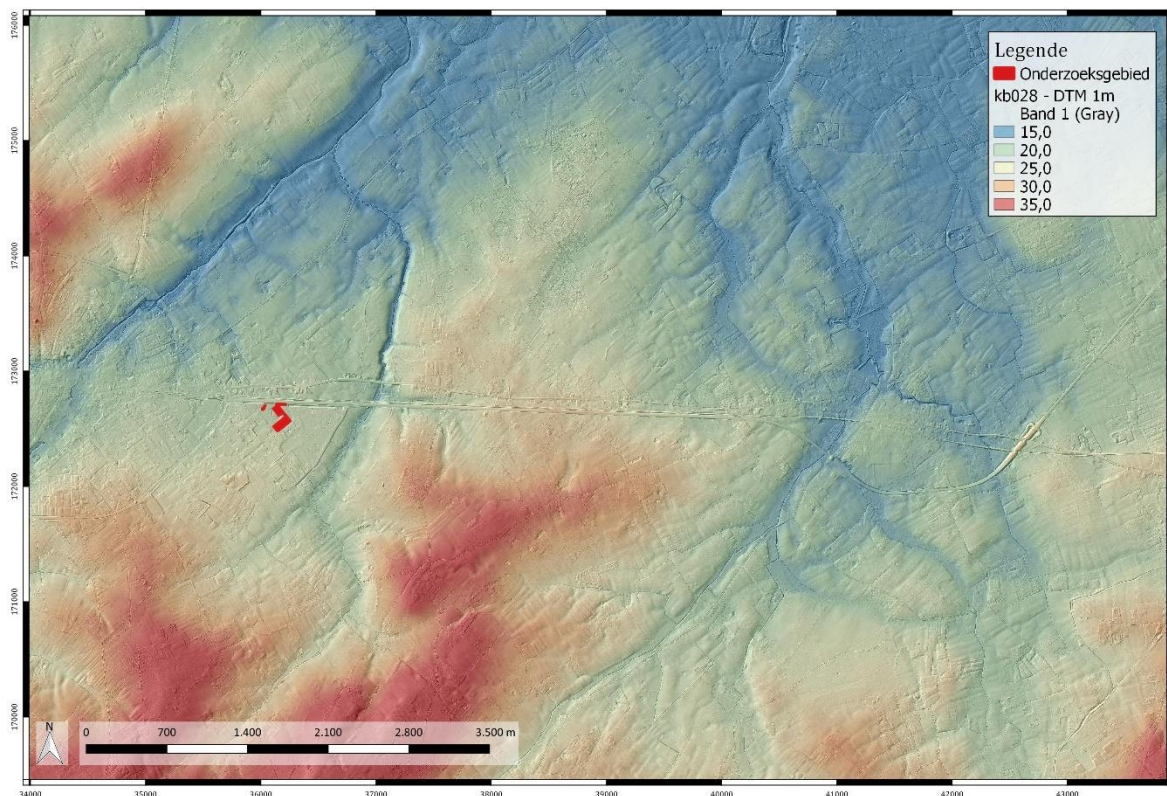
- Aardkundige **Pierre Legrand** (Monument Vandekerckhove) gaf advies bij de studie en beschrijving van de bodemopbouw.
- **Jensy Herpoel** (OCE-deskundige van de firma Deminotec-ECG) was aanwezig op terrein voor de omgang met en interpretatie van oorlogsmunitie. Er werd echter geen oorlogsmunitie aangetroffen.

2. ASSESSMENTRAPPORT

2.1. Stratigrafie

De site bevindt zich, volgens de kaart van de traditionele landschappen in zandlemig Binnen-Vlaanderen. De zone bevindt zich aan de rand van het zuidelijke gedeelte van de Westhoek, binnen de Ijzervlakte. Het onderzoeksgebied is gelegen binnen een vallei van de zuidelijke uitlopers van de IJzer: de Poperingevaart (zie Figuur 11). Een groot gedeelte van het gebied bevindt zich lager dan +40m TAW. De site bevindt zich in een lichte depressie met enkele wijzigingen in het microreliëf. Het gedeelte parking en de zones onmiddellijk ten zuiden van het gebouw lijken sterk vergraven, tevens werd hier een hoogteverschil van een tiental centimeter ten opzichte van de nabijgelegen velden waargenomen. Wat de lokale hydrografie betreft is loopt er op meer dan 1 km ten noordwesten de Poperingevaart en ten oosten van de site (circa 800m) loopt de Hazebeek (zie Figuur 11).¹⁰

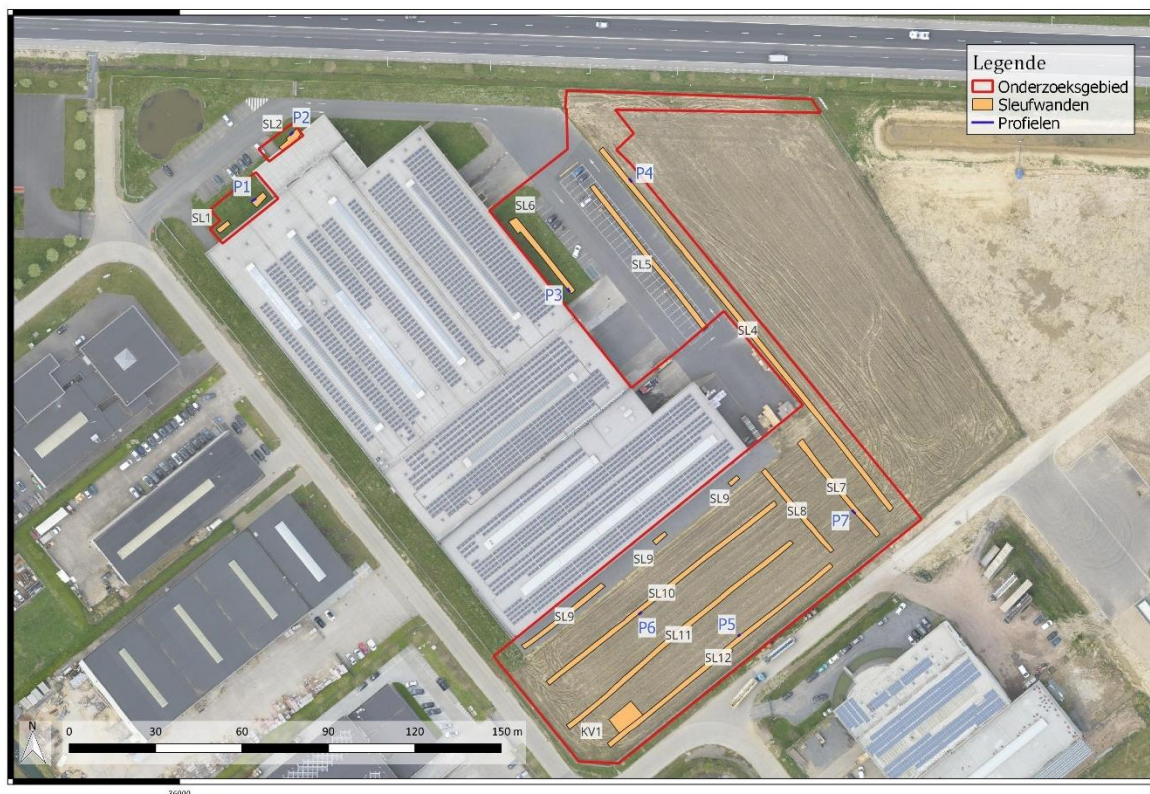

Figuur 11: Situering onderzoeksgebied op het digitaal terreinmodel.

Om de bodemopbouw te kunnen onderzoeken en registreren zijn verspreid over het terrein 7 bodemprofielen bestudeerd (Figuur 12). Op een deel van het onderzoeksgebied was het archeologisch relevante niveau duidelijk verstoord.

¹⁰ LEGRAND & LEEMANS, 2022

Figuur 12: Situering profielen de luchtfoto.

Dat de bodemopbouw in de groenzone ten zuidwesten van het gebouw zwaar verstoord was bleek reeds uit het landschappelijk booronderzoek. Dit werd nog eens bevestigd door de proefsleuven (zie Figuur 13). In sleuf 1 werd tot op een diepte van meer dan 1m een grijs, antropogeen verstoord pakket vastgesteld. Sleuf 2 toont een gelijkaardig beeld met verstoringen tot op meer dan 0,80m.

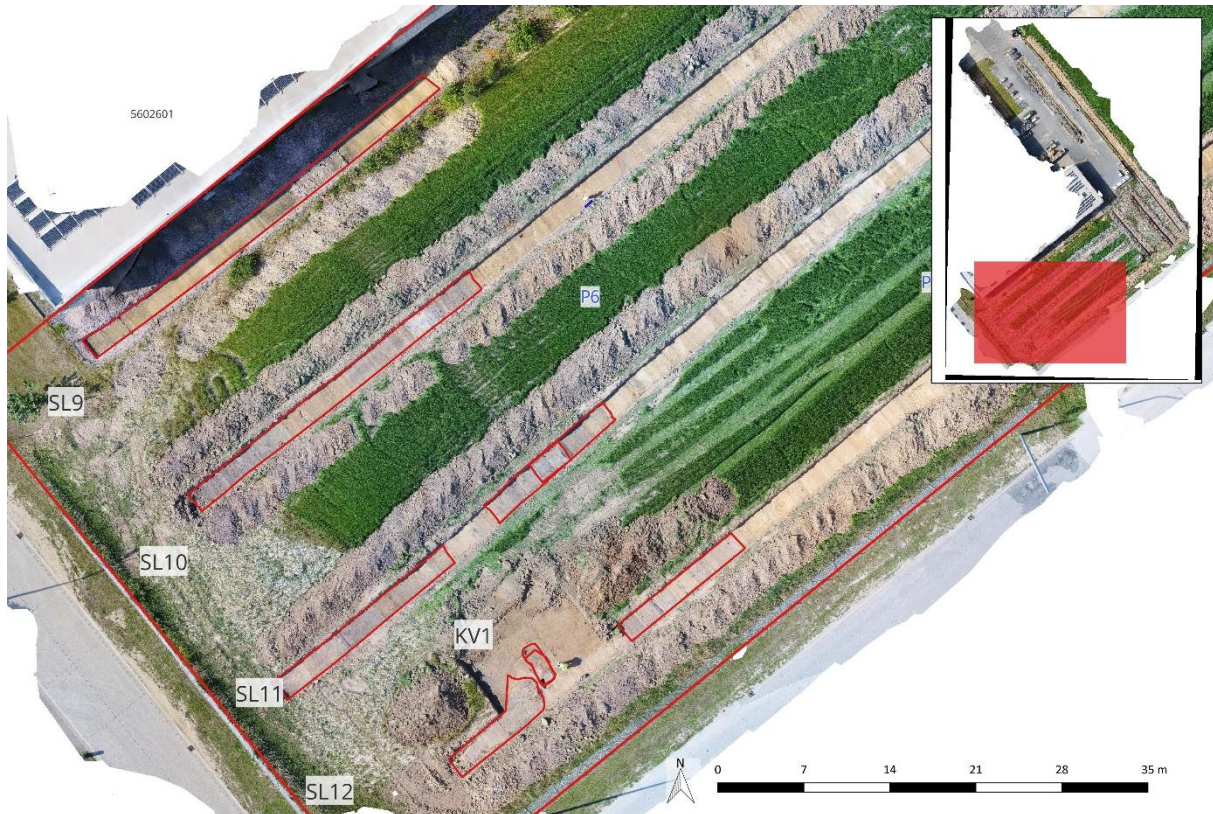

Figuur 13: Zicht op verstoord vlak in sleuf 1 (links) en verstoringen in profiel in sleuf 2 (rechts)

Ook in het zuidwesten van het onderzoeksgebied was een grote verstoorde zone aanwezig (zie Figuur 14). Vanaf enkele meters ten noordoosten van het voormalige wegtracé werd ter hoogte van het archeologisch vlak slechts een grijs, sterk gereduceerd pakket waargenomen

waarin brokken metaal, maar ook geregeld modern materiaal zoals plastic aanwezig was. Ook de weg zelf was onder de vorm van een geasfalteerd wegdek nog volledig aanwezig.

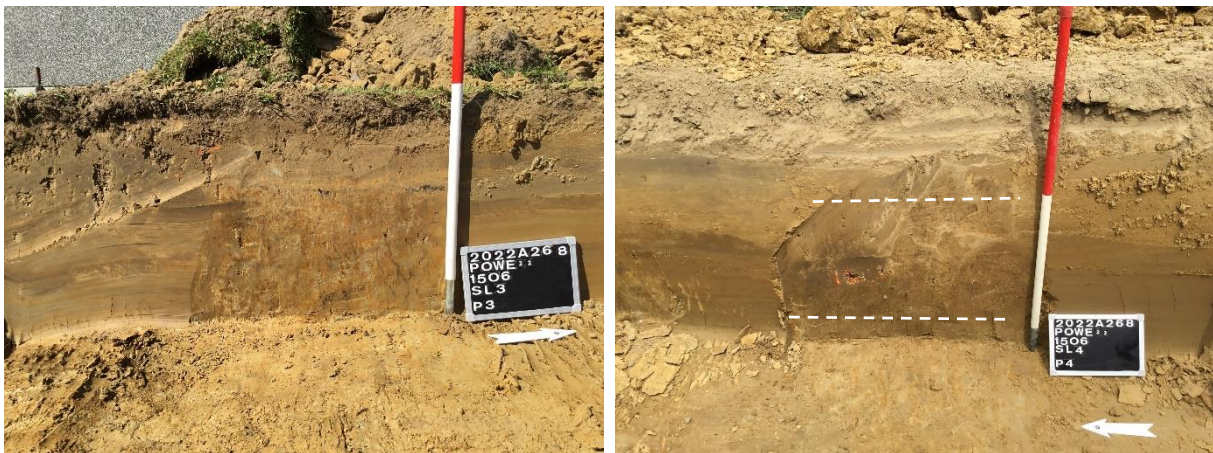

Figuur 14: Luchtfoto van de verstoringen in het zuidwesten van het onderzoeksgebied.

Onder het puinpakket van **profiel 1** (Figuur 14) werd een dunne A-horizont herkend (ca. 15cm dik). Onderliggend is een dikke kleiige laag herkend met een bleke grijsbruine kleur (tot ca. 1m onder het maaiveld). In deze horizont werden houtskoolspikkels en wat ingekapseld organisch materiaal aangetroffen. Daaronder bevond zich een lichtgrijze band (dikte ca. 25cm) en vervolgens een licht zandig grijsbruine kleibodem.

Op de parking was de Ap-horizont en een stuk of de volledige Bt-horizont weggegraven. Het archeologisch niveau bevond zich hier onmiddellijk onder de verharding. Ten noordoosten van de verharding was onder de teelaarde een sterk bruine Bt-horizont te zien die het herkennen van de archeologische sporen bemoeilijkte (profiel 4, zie Figuur 15). Pas rond een diepte van ca. 70cm onder het maaiveld waren de sporen goed zichtbaar. Op het grasveld ten zuidwesten van de parking (sleuf 6) getuigde de scherpe grens tussen Ap en Bt-horizont, evenals de aanwezigheid van puinige laagjes op dit raakvlak, ook van een afgetopte bodem. De Bt-horizont was hier intact en het archeologisch niveau was op 40 à 50cm diepte goed zichtbaar (profiel 3, zie Figuur 15).

Figuur 15: Zicht op profiel 3 (sleuf 6) en profiel 4 (sleuf 4).

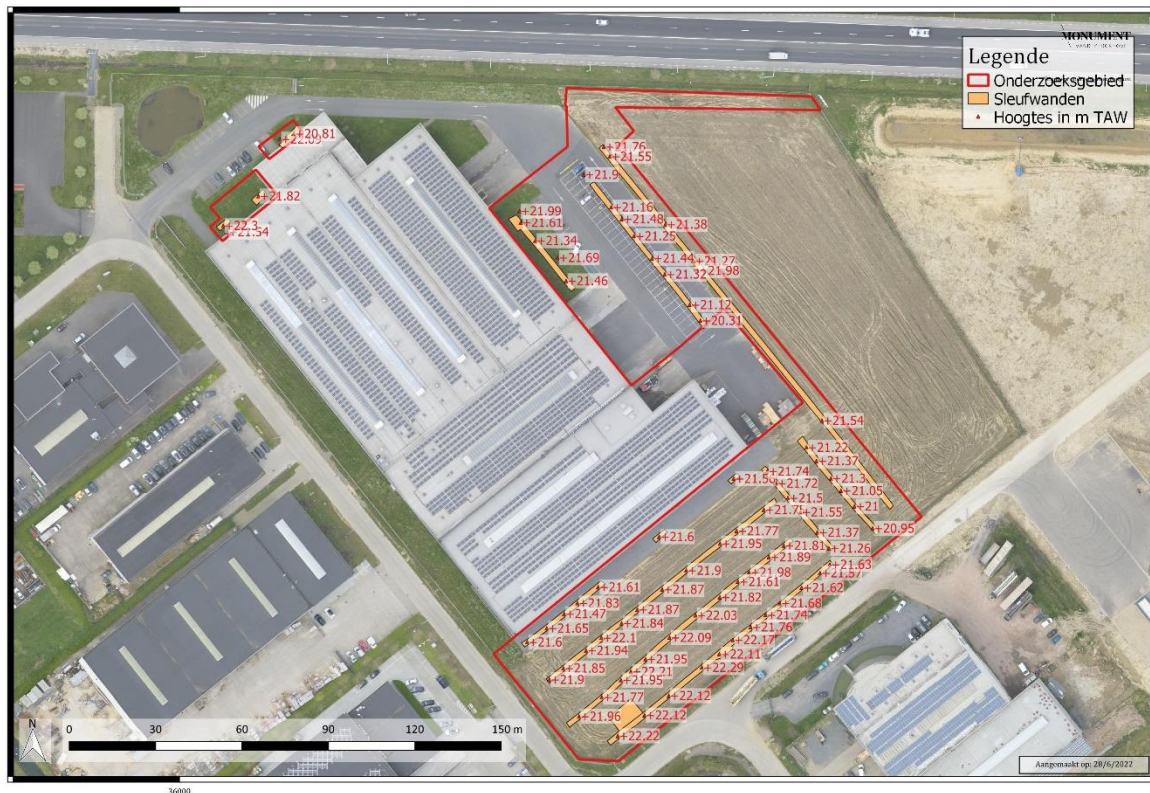
Op het braakland in het zuidoosten was het bodemprofiel voor het overgrote deel vrij intact. Door intensive landbouwactiviteit was de Ap-horizont op plaatsen zeer scherp en was de B-horizont deels afgetopt (profiel 6, Figuur 16). De bruine B-horizont maakte ook hier de zichtbaarheid van de archeologische sporen niet altijd even evident.

Figuur 16: Zicht op profiel 6 met scherp afgelijnde Ap-horizont en deels afgetopte, bruine B-horizont.

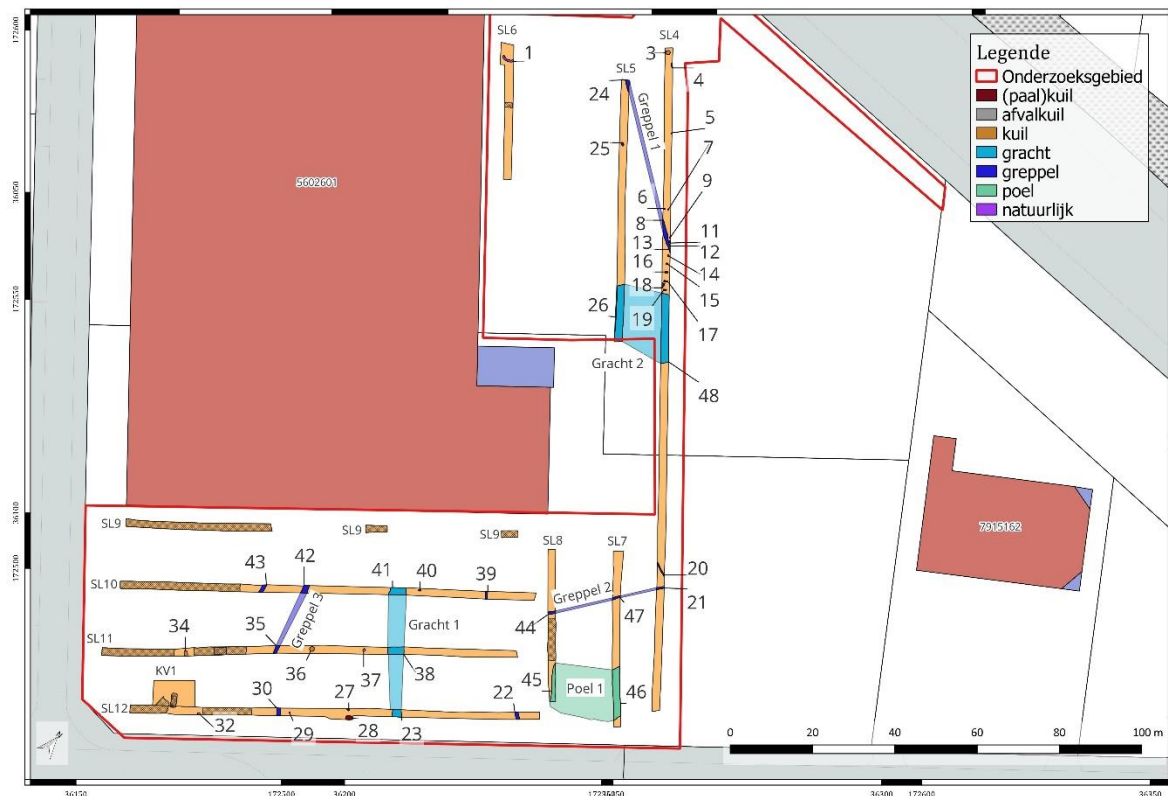
Het archeologisch niveau schommelde tussen +21,12m TAW op de parking tot +22,29m TAW op het braakland (zie Figuur 17). Dit niveauverschil correspondeert met natuurlijk reliëf van het terrein. Over het algemeen kan worden gesteld dat het archeologisch niveau zich doorgaans tussen 0,50 en 0,70m onder het maaiveld bevond.

Figuur 17: Geregistreerde hoogtes tijdens het proefsleuvenonderzoek.

2.2. Assessment sporen

Tijdens het vooronderzoek door middel van proefsleuven zijn in totaal 47 spoornummers toegekend (Figuur 18). Het gaat om 18 mogelijke paalsporen, 1 afvalkuil, 4 kuilen, 4 grachtsporen, 13 greppelsporen en 2 onderdelen van een poel. Sleuf 1 en sleuf 2 golden als volledig verstoord.

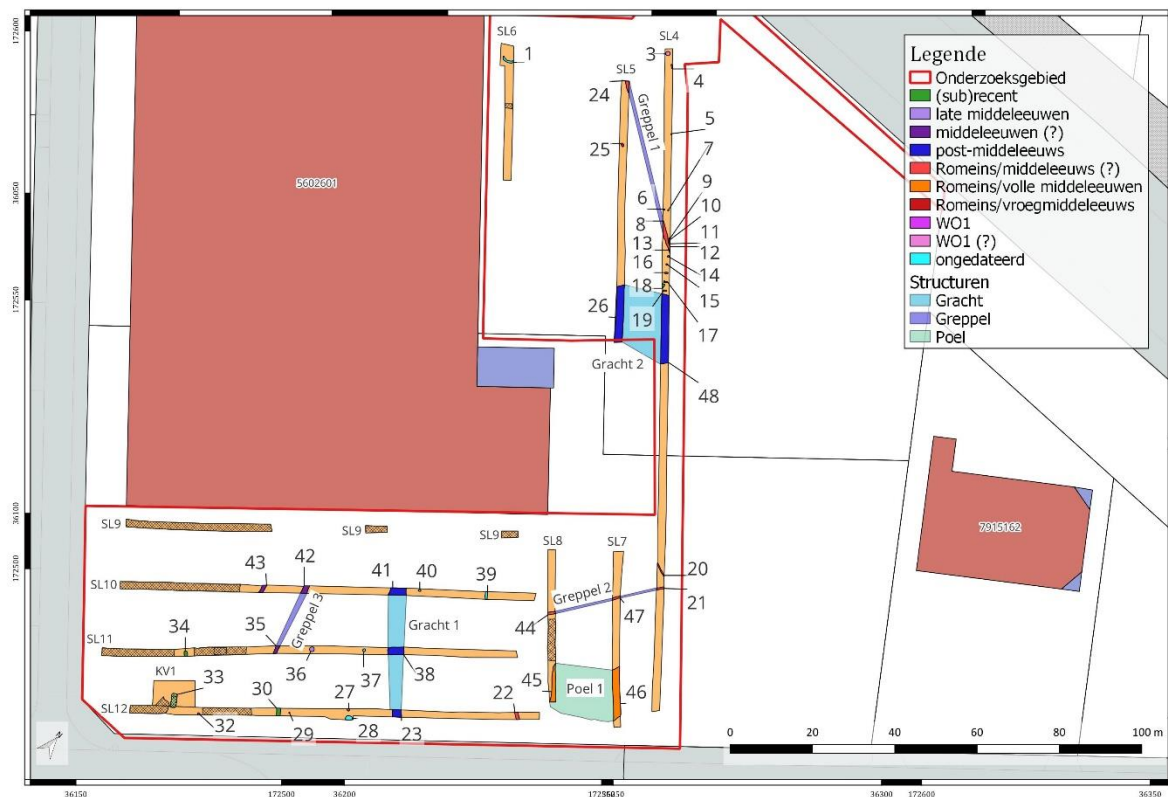
Figuur 18: Allesporenkaart volgens spoortype van het proefsleuvenonderzoek.

2.2.1. Greppels en grachten

De aangetroffen greppels konden worden onderverdeeld in 2 groepen: de greppels met oriëntatie NW-ZO/NO-ZW en de greppels met oriëntatie NNW-ZZO.

Er werden **5 greppels met oriëntatie NW-ZO/NO-ZW** aangetroffen. Deze bevonden zich in de sleuven 4, 5, 7 en 8 in het noordoosten van het onderzoeksgebied. Spoor S22 bevond zich in het noordoosten van sleuf 12. Greppelsporen 24 en 8 maakten deel uit van dezelfde structuur 'Greppel 1' met oriëntatie NW-ZO. S21, 47 en 44 maakten deel uit van 'Greppel 2' met oriëntatie NO-ZW, haaks op Greppel 1 (zie Figuur 21). Sporen S4 en S20 maakten deel uit van afzonderlijke greppels met oriëntatie NW-ZO die gezien hun ligging in sleuf 4 niet in andere delen van het onderzoeksgebied aangetroffen werden.

Al deze sporen hadden een gelijkaardige lichtgrijze kleur. Ze staken opvallend lichter af tegenover het vlak. De vulling bevatte weinig inclusies. Het ging om spikkels houtskool en verbrande leem.

Figuur 19: Allesporenplan volgens datering.

Afhankelijk van de diepte waarop het onderzoeksvlak werd aangelegd waren de greppelsporen op dit niveau 0,25m tot maximum 1m breed. In doorsnede vertoonden deze sporen een brede trechtervorm. Onder het vlak waren ze ondiep bewaard (zie Figuur 20). Bij vergelijking met de resultaten van de naburige sites kan worden geconcludeerd dat de greppels die hierboven beschreven werden zowel qua uitzicht als oriëntatie aansluiten bij de perceelsgreppels die in gebruik waren van de Romeinse periode tot in de Volle Middeleeuwen. In het zuiden van het onderzoeksgebied (Sleuf 10 t.e.m. 12) werden de **6 greppelsporen met oriëntatie NNW-ZZO** aangetroffen. Deze konden op basis van hun exacte oriëntatie nog verder worden onderverdeeld in 2 groepen.

Een eerste groep bestond uit greppelsporen S43, S42 en S35 in het zuidwesten van sleuf 10&11 (zie Figuur 22). Deze waren het sterkst in noordelijke richting georiënteerd. S42 en S35 maakten deel uit van dezelfde greppel (Greppel 3), waardoor in totaal 2 verschillende greppels werden aangetroffen met een tussenafstand van een negental meter. Deze greppels verschilden duidelijk van de NO-ZW-georiënteerde greppels in het noordoosten van het terrein. De vulling had een eerder donkergrijze kleur en was veel minder homogeen. In spoor S43 werd een randfragment in grijs aardewerk aangetroffen.

Dit laat toe om S43 en bij uitbreiding waarschijnlijk deze groep van 3 greppelsporen als (vermoedelijk) middeleeuws te dateren. De sporen waren tussen 0,80 en 1,20m breed.

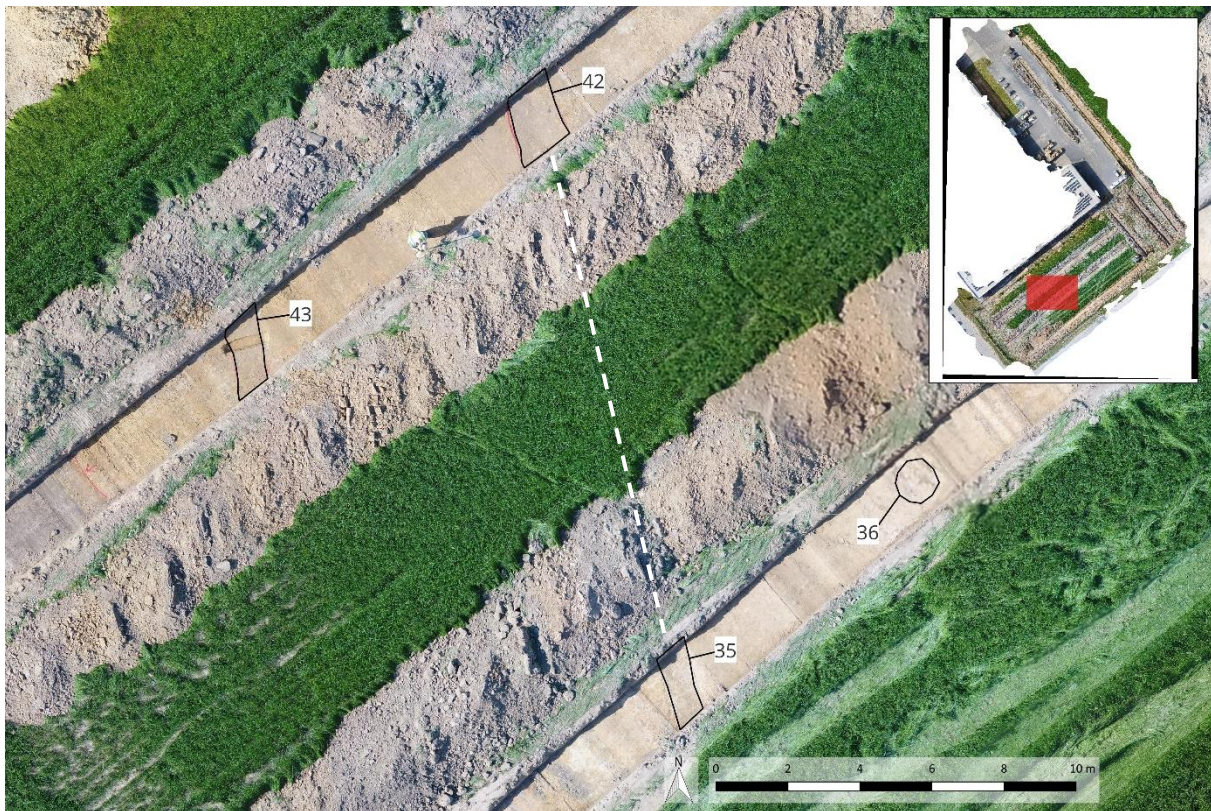

Figuur 21: Luchtopname van greppelsporen S21 & 47 (Greppel 2) en S20 in Sleuven 4 & 7.

Figuur 20: Zicht op spoor S8 in vlak en S21 in coupe.

Figuur 22: Luchtopname van de NNW-ZZO-georiënteerde middeleeuwse greppels (sleuf 10&11).

Figuur 23: Zicht op greppel S43 in vlak en coupe.

In coupe bleek dat S43 tot ongeveer 0,10m onder het onderzoeksvlak bewaard was. De doorsnede toonde een lensvormig profiel (zie Figuur 23).

Greppelsporen S30 en S39 waren iets minder richting het noorden georiënteerd. Deze oriëntatie was gelijk aan de huidige percelering. Vermoedelijk zijn dit greppels van postmiddeleeuwse origine. De vulling was donkerbruin en bevatte in spoor S30 ook een groot, vormeloos stuk metaal.

Op het terrein werden ook sporen van minstens 1 **gracht** teruggevonden. Sporen S23, 38 en 41 vormden samen Gracht 1. Deze lag centraal op het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied, in sleuven 10, 11 en 12. Gracht 1 had een NNO-ZZW-oriëntatie en sloot daarmee aan bij de oriëntatie van de (vermoedelijk) postmiddeleeuwse greppels. De vondst van een fragment roodgeglazuurd aardewerk en een brok steenkool in S38 lijken erop te wijzen dat Gracht 1 als postmiddeleeuws kan worden beschouwd.

Spoor S26 kon ook als mogelijke gracht worden geïdentificeerd. Dit spoor werd als een 14m brede, grijs gekleurde zone aangetroffen in het zuidoosten van sleuf 5. Een 17m brede strook in sleuf 4 die tijdens het veldwerk als verstoring werd beschouwd, behoort waarschijnlijk tot dezelfde structuur. Ze kreeg tijdens de rapportagefase het spoornummer S48. De brede gracht waar beide sporen toe behoorden werd aangeduid als 'Gracht 2'. Spoor S26 reikte tot een diepte van -1,95m onder de asfaltverharding of ongeveer -0,80m onder het onderzoeksvlak van sleuf 5. Op de overgang van grachtvulling naar moederbodem werden in het zuiden van sleuf 4 sporen van beschoeiing vastgesteld (zie Figuur 24). Aangezien de gracht overeenkomt met de perceelsgrenzen op 19de eeuwse kadastrale kaarten werd ze als postmiddeleeuws gedateerd. Verder bevatte ze geen duidelijk dateerbaar materiaal, op wat stukjes gele baskteen na.

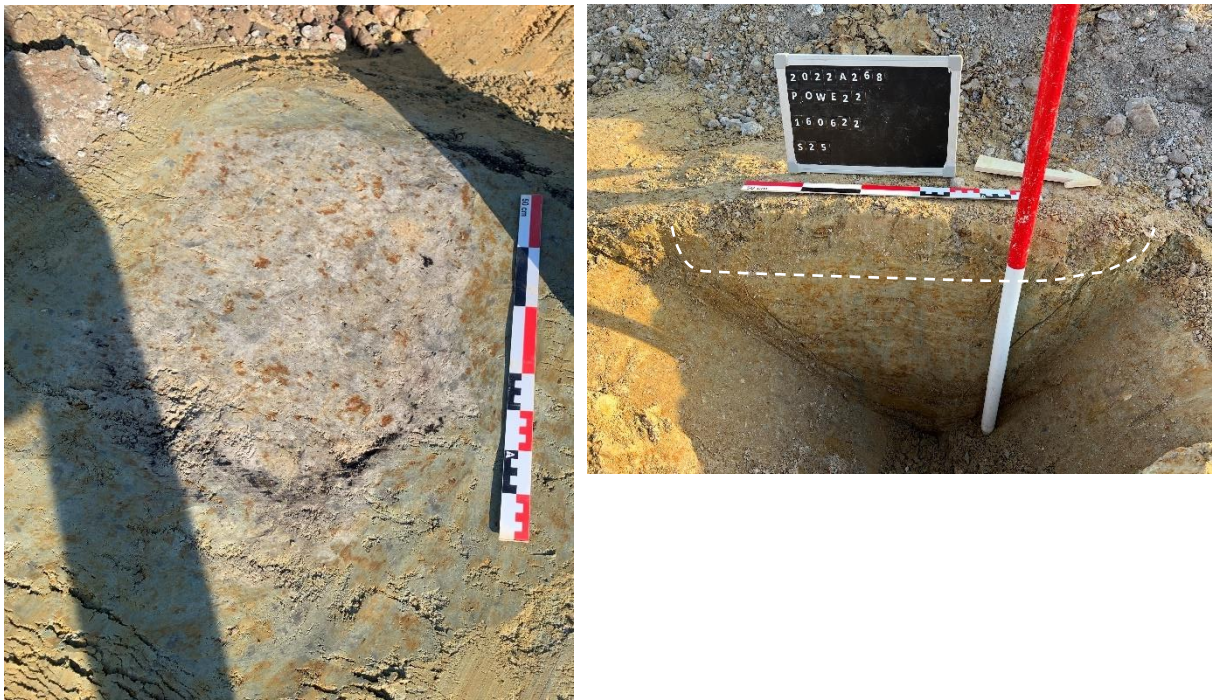

Figuur 24: Zicht op Gracht S23. De grijze grachtvulling is duidelijk zichtbaar in het vlak (links). Op de bodem zijn sporen van beschoeiing zichtbaar (rechts).

2.2.2. Kuilen

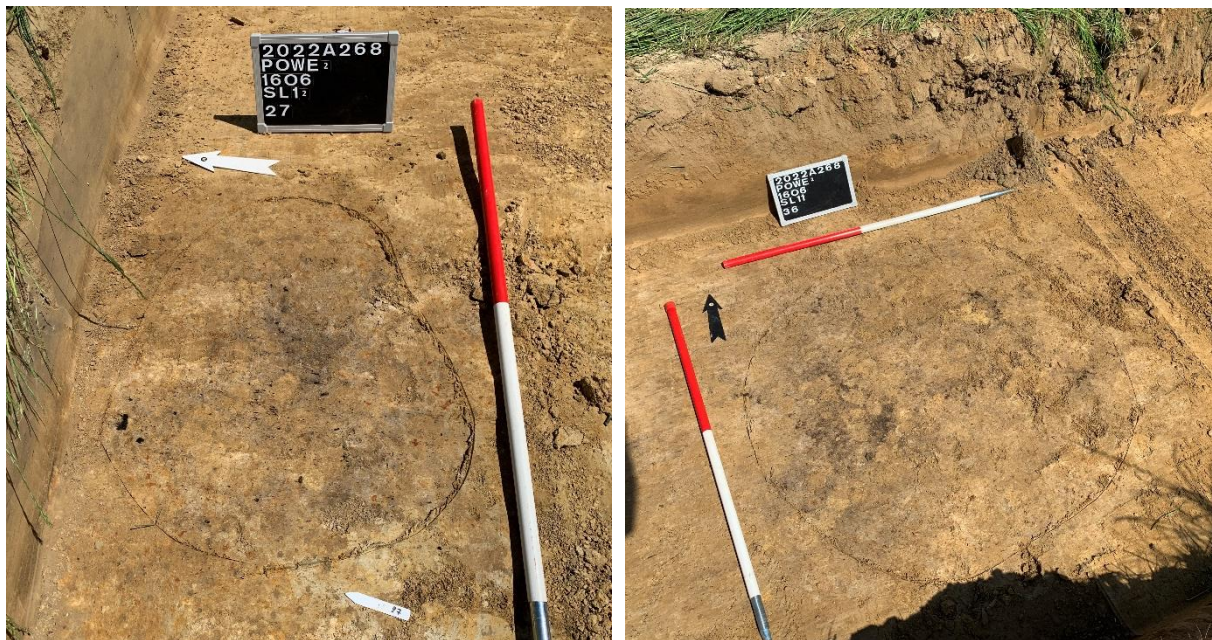
Verspreid over de proefsleuven werden 23 kuilen aangetroffen. S25 lag in het noordwesten van sleuf 5 (zie Figuur 25). Dit was een ovale kuil van 0,94x0,50m. In vlak viel ze op door haar lichtgrijze kleur die duidelijk afstak tegenover het onderzoeksvlak. De vulling bevatte spikkels en kleine brokjes houtskool. Op basis van het aardewerk dat in de vulling werd aangetroffen kon het spoor in de Romeinse periode of de Vroege Middeleeuwen worden gedateerd. Vermoedelijk ging het om een paalkuil. Ze had een platte bodem en was ongeveer 0,10m diep.

Figuur 25: Romeinse/vroegmiddeleeuwse kuil/paalspoor S25 in vlak en coupe.

Kuil S36 lag centraal in sleuf 11 in de buurt van de middeleeuwse greppels S43 en 'Greppel 3' (zie Figuur 26). Dit was een vrij groot, rond spoor met diameter 1,20m. De vulling was eerder heterogeen bruin en vertoonde niet de uitgeloopte witte kleur van S25. De kuil bevatte houtskoolspikkels en ook 1 scherfje hoogversierd aardewerk, hetgeen toelaat het spoor te dateren in de Late Middeleeuwen (1250-1325). Kuil S27 hield qua kleur en vulling wat het midden tussen S25 en S36 (zie Figuur 26). Ook dit spoor bevatte nogal wat houtskool. Uit S27 kon geen materiaal worden gerecupereerd. Er kan enkel worden gesteld dat het hier om een kuil gaat die waarschijnlijk stamt uit de Romeinse periode of de Middeleeuwen.

Figuur 26: Zicht op kuilen S27 en S36 in vlak.

Kuilen S5, 28, 29, 37 en 40 bleven ongedateerd. Spoor 5 (0,20x0,24m) lag in het noordwesten van sleuf 4. Onder voorbehoud kan worden gesuggereerd dat het hier gezien de kleur van de vulling mogelijk om een eerder recente paalkuil gaat. Spoor 37 (0,64x0,73m) en spoor 40 (0,44x0,65) waren ovale tot ronde kuilen met een eerder homogene, grijze vulling (zie Figuur 27). Ze lagen een twintigtal meter uit elkaar in respectievelijk sleuf 11 en 10. Spoor 28 (1,60x1m) lag vlakbij spoor 27 (zie Figuur 27). Gezien de grootte gaat het hier waarschijnlijk niet om een paalspoor. Het spoor was eerder ondiep onder het onderzoeksvlak bewaard. Door het droge, brokkelige karakter van de leemgrond werd bij het uitbreiden van de sleuf een deel van het spoor weggegraven. Onder voorbehoud kan worden gesteld dat dit spoor mogelijk ook aansluit bij de vermoedelijke Romeinse/middeleeuwse sporen.

Figuur 27: Zicht op paalspoor/kuil S37 en kuil S28 in vlak.

Kuilen S7, 34 en 11 tot en met 19 konden als (sub)recent worden beschouwd. Ze vielen op door hun donkergrijze vulling. Vooral kuilen S11 tot en met 19 vielen op (zie Figuur 28). Ze vormden een rechtlijnige structuur met lengte van 15m en oriëntatie NNW-ZZO. De sporen hadden een uitgesproken donkergrijze kleur en bevatten hier en daar de restanten van houten palen met ijzeren elementen. In eerste instantie werd gedacht aan elementen die te maken hadden met de nabijgelegen Britse verdedigingslinie 'Poperinghe Line'. Gezien de iets te grote afstand en afwijkende oriëntatie werd deze denkpiste echter verlaten. Gezien de oriëntatie die zeer gelijkaardig was aan de huidige percelering, kan worden gedacht aan een omheining.

Figuur 28: Zicht op spoor S15 en sporengroep 9 tot en met 19 in vlak.

Figuur 29: Zicht op kuilen S32 en S3.

Kuil S32 in het noordwesten van sleuf 12 was een cirkelvormig spoor met diameter van ca. 0,60m (zie Figuur 29). De vulling was heterogeen met vrij veel moederbodemmateriaal. De aanwezigheid van rechthoekige conserveblikken wees erop dat het hier ging om een afvalkuil uit Wereldoorlog 1. Er werden geen voorwerpen van andere vondstcategorieën zoals aardewerk of glas in deze kuil aangetroffen. Kuil S3 was eveneens een ronde kuil van ca. 1m doorsnede. De kleur van de vulling was vrij gelijkaardig aan deze van S32. S3 bevatte nogal wat los botmateriaal, dat zich echter in slechte staat van bewaring bevond (zie Figuur 29). De geringe diepte waarop dit spoor zich bevond kan hier zeker mee worden gelinkt. Gezien de grote aanwezigheid van Britse kampementen, gaar- en grootkeukens in deze regio tijdens WO1 kan worden gedacht aan een kuil met keuken- en/of slachtafval. Het is echter ook niet uitgesloten dat het hier om een voor- of naoorlogse krengbegraaving gaat.

2.2.3. Poel 1

In het zuidoosten van het terrein werd in sleuf 7 en 8 de sporen van een poel aangetroffen (zie Figuur 30). Deze structuur kreeg de naam 'Poel 1' en omvatte de sporen S45 & S46. Deze tekende zich af in het vlak als een 12m lange grijze verkleuring (S46) die houtskool en verbande leem bevatte. In sleuf 7 werden de grenzen van deze structuur in de breedte aangetroffen. In sleuf 8 werd de zuidwestgrens aangesneden. Het leek om een structuur te gaan met minimumafmetingen van 18x12m. Gezien de totale afwezigheid van baksteen en kalkmortel is het aannemelijk dat het hier gaat om een oudere structuur. Mogelijk sluit deze aan bij de Romeinse poelen die op de site Sappenleen werden teruggevonden.

Figuur 30: Zicht op sporen S45 (links) en S46 (rechts) in vlak. Samen maken ze deel uit van 'Poel 1'.

2.3. Assessment vondsten

Tijdens het archeologisch onderzoek werden 31 scherven ingezameld, 1 ijzeren nagel en 1 stuk steenkool. Het overgrote deel van de vondsten is afkomstig uit context S25 (27 fragmenten). In context S38 zijn twee scherven aangetroffen. Uit context S36 en S43 werd telkens 1 scherv ingezameld. Algemeen zijn de scherven sterk gefragmenteerd. Een klein aantal scherven zijn verweerd. Twee scherven vertonen secundaire verbranding (INR3; **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden..A**). Deze hebben een kenmerkende heterogene roze en lichtgrijze kleur.

Uit kuil S25 (INR. 1) werd aardewerk ingezameld dat in de Romeinse periode of vroege middeleeuwen dient te worden gedateerd (zie Figuur 31 en Figuur 32). Het gaat vooral om grofverschaald aardewerk.

Het gaat om handgevormd aardewerk. Het overgrote deel heeft een hard en grofkorrelig baksel met *chamotte*, organisch materiaal en zand als verschraling. De meeste scherven hebben een gereduceerd baksel (grijs), soms met bruine of beige wanden. Deze wanden hebben meestal een ruw, onzorgvuldig afgewerkt oppervlak. Slechts twee scherven hebben een geëffende wand. Deze scherven hebben bovendien een eerder fijnkorrelig baksel en hebben een zandige textuur. Eén scherv lijkt versierd te zijn met parallelle groeflijnen. Geen enkele van de ingezamelde scherven vertoont versiering.

Figuur 31: Aardewerk uit S25

In deze context S25 werd ook een klein fragmentje aardewerk met een zacht baksel gevonden. Dit heeft een donkergrijze kern en een lichtbruine wand. Mogelijk is het een fragmentje technisch aardewerk of huttenleem.

Opvallend was de aanwezigheid van een sterk verweerd stukje Terra Sigilata-aardewerk. Het ging om het centrale deel van de bodem: de cartouche met pottenbakkerstempel. Deze lijkt intentioneel te zijn gerecupereerd, mogelijk als speelschijfje. De pottenbakkerstempel kon niet worden geïdentificeerd.

Figuur 32: Details van pottenbakkerstempel op Terra Sigilata en 2 scherven grofverschaald aardewerk uit S25.

Uit kuil S36 werd een scherfje hoogversierd aardewerk gerecupereerd (INR. 2), te herkennen aan het groene glazuur, aangebracht op een witte sliblaag, in combinatie met een vrij primitief rood-grijs baksel. Dit was te dateren tussen 1250 en 1325. Uit greppel S43 kon een scherfje grijs aardewerk worden ingezameld dat enkel ruim in de middeleeuwse periode kon worden gedateerd (INR. 3). Uit gracht S38 kwamen 2 fragmenten rood geglazuurd aardewerk. Deze kwamen samen voor met een brok steenkool, wat erop wijst dat het hier gaat om een gemengde middeleeuwse-postmiddeleeuwse context.

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing voor dit onderzoek.

2.6. Assessment onderzochte gebied

2.6.1. Datering en interpretatie

De resultaten van deze prospectie laten er weinig twijfel over bestaan dat het onderzoeksgebied deel uitmaakt van een cultuurlandschap dat sinds de Romeinse periode vrij intensief werd gebruikt. Het Romeinse/volmiddeleeuwse perceleringssysteem met NO-ZW/NO-ZW georiënteerde greppels was duidelijk op de noordoostelijke helft van het terrein aanwezig. Er werd eveneens een poel aangetroffen in het zuidoosten van het onderzoeksgebied. Mogelijk sluit deze aan bij de aanwezigheid van de Romeinse poelen ten zuidoosten van het onderzoeksgebied. De greppels op het zuidwestelijke deel van het terrein waren iets meer richting het noorden georiënteerd. Hier leek het te gaan om perceelsafscheidingsgrenzen uit de Late Middeleeuwen en postmiddeleeuwse periode. Alhoewel (nog) geen sporen van bebouwing of landbouwervens werden aangetroffen, wijzen verschillende sporen wel op verhoogde menselijke activiteit op de site. Hier gaat het vooral om S25 (Sleuf 5) en S27&28 (sleuf 12). Kuil/paalspoor S25 stamt waarschijnlijk uit de vroegmiddeleeuwse periode, maar de aanwezigheid van Romeins aardewerk in dit spoor lijkt een continuïteit qua bewoning te suggereren.

Een aantal sporen, zoals een brede gracht S26 in het zuiden van sleuf 5 en een lineaire reeks paalkuilen in sleuf 4 stammen uit de postmiddeleeuwse periode. Waarschijnlijk zijn ze te dateren in de Nieuwste Tijd (19de-20ste eeuw). Er waren vrij grote verwachtingen omtrent het potentieel van het onderzoeksgebied voor sporen uit WO1. Deze sporen waren echter quasi niet aanwezig. Enkel een kleinere afvalkuil S28 kan waarschijnlijk aan de aanwezigheid van Britse kampementen worden gelinkt. De grote verstoringen in het zuidwesten van het onderzoeksgebied, precies waar de sporen uit WO1 werden verwacht, liggen waarschijnlijk aan de oorzaak van de afwezigheid van restanten uit de periode 1914-1918. Deze verstoringen hadden waarschijnlijk te maken met de aanwezigheid van een geasfalteerde weg die tot de ontwikkeling van het industriegebied over het terrein liep. In het noorden van de site zorgde de bouw van de huidige gebouwen voor een complete verstoring van het bodemarchief. Op de rest van het onderzoeksgebied was het bodemarchief vrij goed intact.

2.6.2. Gemotiveerde interpretatie van vondsten en sporen

De oudste gegevens uit het proefsleuvenonderzoek vormen een kuil met een scherp Romeins Terra Sigillata-aardewerk en grofverschaald aardewerk uit de Romeinse of vroegmiddeleeuwse periode. Ook elders op het onderzoeksgebied werden kuilen aangetroffen waaruit weliswaar geen dateerbaar materiaal werd gerecupereerd, maar waarvan textuur en uitzicht mogelijk een Romeinse, vroegmiddeleeuwse of volmiddeleeuwse datering suggereren.

Er werden over de verschillende sleuven heen 5 greppels (greppel 1, greppel 2, S3, S20, S22) aangetroffen die naar analogie met de nabijgelegen sites Sappenleen en Ieperseweg in een

historisch perceleringssysteem konden worden geplaatst. Dit systeem deed zeker dienst van de Romeinse periode tot de Volle Middeleeuwen en was NW-ZO/NO-ZW georiënteerd.¹¹ Ook een poel in het zuidoosten van het onderzoeksgebied (poel 1 – S45&46) sloot aan bij het sporenensemble zoals dit van de site Sappenleen gekend is. Ook deze kon waarschijnlijk ergens in de periode Romeinse Tijd tot en met Volle Middeleeuwen worden gedateerd. Het was opvallend dat het greppelsysteem zoals hierboven vermeld niet in het zuidwesten van het onderzoeksgebied werd aangetroffen. Hier werden 5 greppels aangetroffen met een oriëntatie NNW-ZZO. De vondst van een scherfje grijs aardewerk in S43 suggereert dat deze hun oorsprong niet vroeger dan de Late Middeleeuwen hadden. Een scherfje hoogversierd aardewerk in kuil S36 lijkt deze these bij te treden.

De aanwezigheid van rechthoekige conserveblikken in kuil S32 liet toe om dit spoor met enige waarschijnlijkheid te linken aan de Britse aanwezigheid tijdens WO1. Verder werden er geen duidelijke sporen uit de Eerste Wereldoorlog aangetroffen.

2.6.3. Confrontatie met resultaten bureaustudie & geofysisch onderzoek

De uitgevoerde bureaustudie (zie archeologienota 2021A515)¹² concludeerde dat er een grote kans was dat er zich op het onderzoeksgebied archeologische sporen bevonden uit de periode van de IJzertijd tot en met de middeleeuwen, alsook uit WO1. Enkel een prospectie met ingreep in de bodem kon dit echter staven. Er kan vastgesteld worden dat het advies voor een prospectie met ingreep in de bodem een correcte beslissing was. De aanwezigheid van een archeologische site met sporen uit de Romeinse periode tot en met de middeleeuwen werd gestaafd. De verwachtingen voor wat betreft de sporen uit WO1 bleven grotendeels uit. Van de loopgraven van de 'Poperinghe Line' werden geen sporen teruggevonden. Slechts 1 afvalkuil getuigde mogelijk van de Britse kampementen. Deze bevonden zich echter in een zone die nu grotendeels verstoord is.

Voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek werden een geofysisch onderzoek en een landschappelijk booronderzoek verricht. De inzichten verkregen uit de bodemprofielen sluiten aan bij deze van het booronderzoek. De niet-destructieve geofysische prospectie (2022A151) op basis van elektromagnetische inductie (EMI) bracht vooral heel wat kleinere anomalieën aan het licht (zie Figuur 33)¹³. Deze leken interessant omdat ze mogelijk konden wijzen op de aanwezigheid van afvalkuilen uit WO1. Op terrein werd echter geen enkele correspondentie vastgesteld tussen deze anomalieën die aangeduid werden als 'ondiep metaal' en de sporen in het archeologisch vlak. De EMI-scan pikte wel het vervolgtracé van de middeleeuwse 'Greppel 3' op, alsook het tracé van de postmiddeleeuwse 'Gracht 1'. Ook de verstoringen in

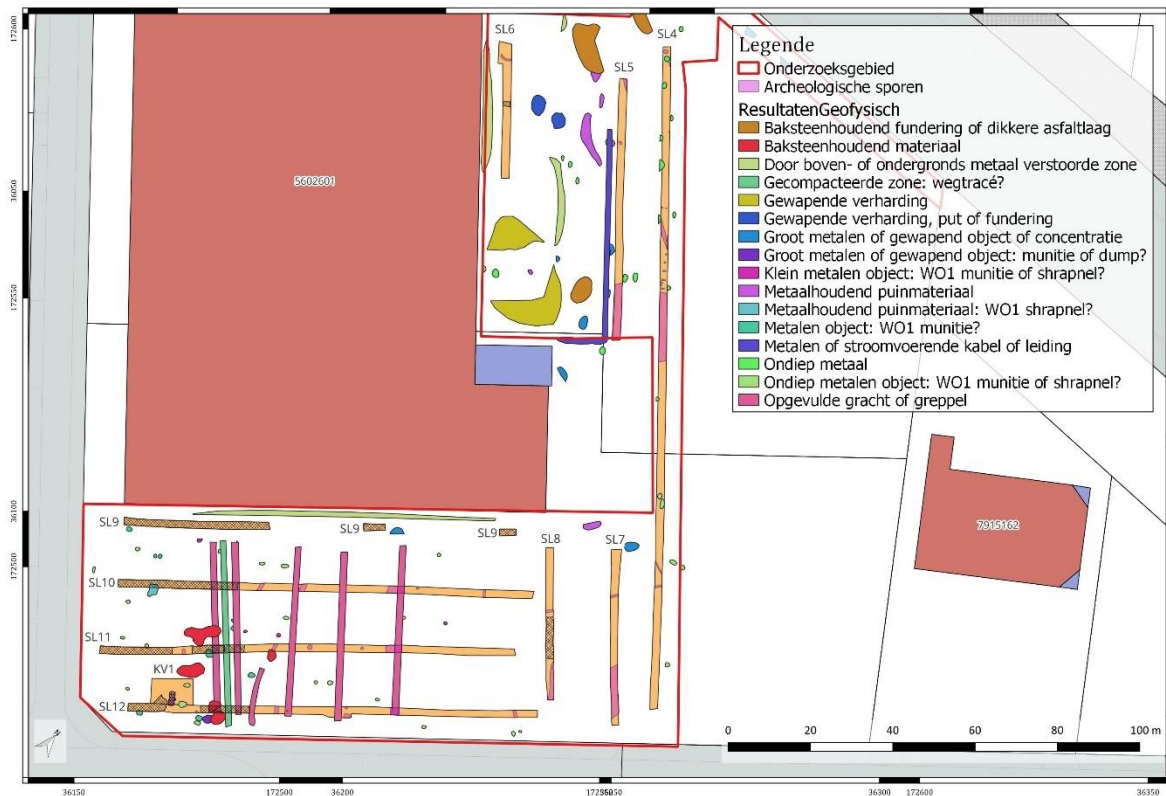
---

¹¹ DE WITTE, 2020; VAN COUWENBERGHE, RYSSAERT, & DEMEY, 2011; DERWEDUWEN & DEVALCKENEER, 2022.

¹² Zoals gesitueerd in de bekrachtigde archeologienota ID 22057 – terug te vinden via link: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/22057>.

¹³ SAEY, 2022.

het zuidwesten van het onderzoeksgebied werden vrij goed gedetecteerd. Het vervolgonderzoek zal nog verder bijdragen aan de correcte interpretatie van de geofysische anomalieën.

Figuur 33: Overzicht van de geofysische anomalieën en de archeologische sporen.

2.6.4. Synthese

Het plangebied is gesitueerd langs de Westhoekweg te Poperinge (West-Vlaanderen). Het maaiveld bevindt zich op ca. +21,85m tot +22,87m TAW. Ter hoogte van de parking werd de teelaarde reeds vroeger verwijderd, maar bleef het archeologisch niveau grotendeels intact. Ten noordwesten van het gebouw is het archeologisch niveau volledig verstoord. Dit geldt ook voor het zuidwesten van het onderzoeksgebied. Het archeologisch relevante niveau bevindt zich tussen +21,12m en +22,29m TAW. Naar analogie met het reliëf bevindt het zich in het noorden lager dan in het zuiden.

Het proefsleuvenonderzoek bracht sporen uit de Romeinse periode of vroege middeleeuwen aan het licht, evenals sporen uit de late middeleeuwen en de post-middeleeuwse periode. Enkele sporen konden worden gelinkt aan WO1. Het ging om greppels, grachten, kuilen waarvan enkele mogelijke paalsporen en een poel. Dit sluit aan bij de verwachtingen die werden geschept door de prospectie- en opgravingsresultaten op nabijgelegen sites. Er kan worden gesteld dat er zich op het terrein een archeologische site bevindt en dat verder onderzoek onder de vorm van een vlakdekkende opgraving nodig is om het bodemarchief afdoende te documenteren.

2.7. Potentieel op kennisvermeerdering

2.7.1. Aard van de potentiële kennis

De vondst van Romeinse/vroegmiddeleeuwse en ook laatmiddeleeuwse sporen en structuren past in het archeologisch kader van de omgeving. Het onderzoeksgebied vormt een belangrijke landschappelijke schakel tussen de sites Sappenleen (2012) en Ieperseweg (2020). Verder onderzoek zou het beeld van het evoluerende cultuurlandschap tijdens de laatste 2 millennia nog verder kunnen aanscherpen en het mogelijk maken om eventuele uitspraken te doen omtrent een verschuivend perceels- en nederzettingspatroon doorheen de tijd. Het is eerder uitzonderlijk dat door de combinatie van 3 onderzoeken het historische cultuurlandschap op een dergelijke schaal kan worden onderzocht.

2.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen bij de bureaustudie werden verschillende onderzoeksvragen geformuleerd.¹⁴ Hieronder worden deze hernomen van een antwoord voorzien.

- **Zijn er archeologische sporen aanwezig?**

Er werden verschillende archeologische sporen aangetroffen tijdens de archeologische prospectie door middel van proefsleuven, zie 2.2. Assessment sporen.

- **Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?**

In het grootste deel van het onderzoeksgebied zijn de archeologische sporen vrij goed bewaard.

- **Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?**

Verschiedende sporen maakten deel uit van greppel- en grachtstructuren. Twee sporen maakten deel uit van een poel. Enkele(sub)recente sporen maakten waarschijnlijk deel uit van een vrij recente perceelsafscheiding.

- **Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?**

De sporen behoren tot verschillende periodes. De dateringen sluiten aan bij de aangetroffen archeologische sporen en resten ten zuiden van het projectgebied. Het gaat om sporen uit de Romeinse tijd of vroegmiddeleeuwse periode, late middeleeuwen en postmiddeleeuwse periode. Het betreft vooral sporen van het historische cultuurlandschap en mogelijk nederzettingscontexten. Er werden geen sporen angetroffen die konden worden gekoppeld aan funeraire contexten. De interpretatie van de archeologische sporen is complementair aan de vaststellingen van het proefsleuvenonderzoek ten zuiden van het onderzoeksgebied. Binnen de beperkte context van deze prospectie konden geen sluitende uitspraken worden gedaan betreffende de sociaal-economische rol van de site en haar bewoners, noch van de bredere ontwikkeling van het Poperingse hinterland. De resultaten suggereren een mogelijke verschuiving van het cultuurlandschap in westelijke richting. Dit dient echter te worden gestaafd door verdere observaties op basis van een vervolgonderzoek.

- **Zijn er sporen en resten aanwezig daterend van de Eerste Wereldoorlog?**

Er werd één afvalkuil aangetroffen die enkel rechthoekige conserveblikken bevatte. Een kuil met dierlijk botmateriaal stamde mogelijk uit de periode 1914-1918, maar dit is zeer onduidelijk. De bewaringstoestand van deze sporen is vrij goed. De resultaten bevestigen in beperkte mate de resultaten van de luchtfotografische- en

---

¹⁴ DEMEULEMEESTER & LEENKNECHT 2020b: p. 5

loopgravenkaartstudie. De afvalkuil kon in verband worden gebracht met de zone die als barakkenkamp werd aangeduid. De kenniswinst omtrent het dagelijkse leven en de levensomstandigheden in het hinterland van het front is op basis van deze sporen zeer beperkt. Er werden geen sporen aangetroffen van de zgn. 'Poperinghe Line'. Er werd geen CTE aangetroffen.

- **Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?**

Er zijn geen indicaties voor artisanale activiteiten aangetroffen.

- **Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?**

De archeologische sporen getuigen van de evolutie van het cultuurlandschap ten oosten van Poperinge, op de grens tussen het quataire eolische en alluviale sediment.

- **Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?**

Er is een archeologische site aanwezig binnen het plangebied. Deze bestaat vooral uit sporen van landindeling. Enkele sporen lijken mogelijk ook met nederzetting te maken te hebben. De site heeft vooral belang als wetenschappelijke schakel tussen de site Sappenleen (2012) en Ieperseweg (2020).

- **Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?**

Er worden 2 zones geadviseerd voor vlakdekkende opgraving. Deze veldfase wordt bovendien gekoppeld aan een belangrijk luik natuurwetenschappelijk onderzoek. Via een combinatie van de verkregen gegevens moet de vooropgestelde vraagstelling uiteindelijk afdoende beantwoord kunnen worden. Bij deze vraagstelling zal ook speciale aandacht gaan naar de relatie en vergelijking met de sites Sappenleen en Westhoekweg. Daarvoor wordt verwezen naar het programma van maatregelen.

3. SAMENVATTING

Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Veurne Koksijdestraat, gelegen buiten woon- of recreatiegebied waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000m² of meer beslaat en de aanvrager een natuurlijke persoon of privaatrechtelijke rechtspersoon is, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. Dit in het kader van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Daartoe werd in eerste instantie een bureaustudie (2021A515) opgemaakt. Op basis van de resultaten hiervan werd over gegaan tot een prospectie door middel van landschappelijke boringen (2022A173) en een proefsleuvenonderzoek (2022A268) binnen de zone die door bodemingrepen bedreigd werd (13311m² op een totale oppervlakte van 45154m²).

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden sporen aangetroffen uit de Romeinse of vroegmiddeleeuwse periode, de late middeleeuwen, de postmiddeleeuwse periode en WO1. Het gaat om greppels, grachten, een poel en verschillende kuilen. Vooral de oudere sporen kunnen interessante inzichten verschaffen in de evolutie van het cultuurlandschap en nederzettingsspatroon net ten oosten van Poperinge. De site vormt een belangrijke schakel tussen de sites Sappenleen (2012) en Ieperseweg (2020) en maakt op die manier een analyse van het landschap op grotere schaal mogelijk. Een vlakdekkende opgraving is opportuun om dit potentieel volledig te kunnen benutten.

4. BIBLIOGRAFIE

- De Witte, A.-S. (2020). *Eindverslag Opgraving Poperinge, Ieperseweg.*
- Derweduwen, N., & Devalckeneer, L. (2022). *Poperinge Sappenleenstraat 3-4, verslag van resultaten bureauonderzoek.*
- LEGRAND, P., & LEEMANS, S. (2022). *Nota Verslag van Resultaten Landschappelijk booronderzoek Poperinge Westhoekweg.*
- SAEY, T. (2022). *Rapport Geofysisch Sappenleenstraat 3-4 te Poperinge.*
- Van Couwenberghe, B., Ryssaert, C., & Demey, D. (2011). *Archeologisch vooronderzoek Poperinge bedrijventerrein Sappenleen, Definitief rapport.*

5. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Het plangebied op de topografische kaart
- Bijlage 2: Het plangebied op het GRB
- Bijlage 3: Het plangebied op het GRB met aanduiding van de geplande bodemverstoring
- Bijlage 4: Het plangebied op het DTM
- Bijlage 5: Situering van de proefsleuven
- Bijlage 6: Situering van de bodemprofielen
- Bijlage 7: Situering van de hoogtes
- Bijlage 8: Allesporenkaart
- Bijlage 9: Advieszone
- Bijlage 10: Sporenlijst
- Bijlage 11: Inventarislijst
- Bijlage 12: Fotolijst

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem (VEKO21 – 2021B163 – Prospectie):

<http://monarcheo.be/web/monument/archeologie/home/>